

En morsom og underfundig bok om en ny måte å reise på. Den kan også leses som en oppdragelse til å ta tilvets tilfældigheter på allvar.

Det er ikke lett å vurdere Jakten på den skjulte elefant - kartologiske beretninger i utvalg, for hva slags bok er dette egentlig? Er det sakprosa eller en skjønnlitterær samling av underlige historier, sprø innfall, fakta og anekdoter? Eller er det kanskje en reisesbok, kartbok eller en håndbok i kartozoologi? Sjangeriksen blir poengert både i form, innhold og stilnivå.

Boken handler om kartozoologi, kart + zoologi. Det går i korthet ut på at en studerer et gitt bykart, for eksempel på egen feriemål. Hvis det viser seg at en del av gatenettet danner et zoologisk mønster, for eksempel en katt, drar en på oppdagelsesferd i de veiene som danner omrisset av katten. Altå i stedet for å høre til ett bestemt mål, finner en ut hva som befinner seg i de gatene som danner omrisset av det dyret en har funnet på bykartet. Det kan bli en spennende oppdagelsesreise.

Bokens kvasivitenskapelige sekvenser er skrevet i et overdevent akademisk språk, særlig de av Dr. Eilert Sundt. At Sundt har en doktorgrad betviles ikke, men det er neppe i kartozoologi. Antagelig er dette et spark til alle som gir sine offentlige meningsutrymmer autoritet i kraft av sin akademiske titel, uten at uttalelsen dreier seg om eget fagområde.

Generelt er teksten springende og kåserende i stilten, full av faktaopplysninger, anekdoter, og tilfeldige assosiasjoner. Stort sett fungerer dette godt, det er både underholdende og opplysende, og mye er riktig godt formulert som for eksempel om tidsforløpet i Skien: «Personlig har jeg vært tilstede både ved byens 600-årsjubileum og da man feiret 1000-årsjubileet – og ellers i verden hadde det bare gått litt over førti år!».

Tidvis ville en stramme redigering ikke vært på sin plass, dette gjelder særlig kapitlet om den frogneriske rie-senterier. Det blir for overlesset av uinteressant tankegods, for eksempel med et langt avsnitt om forfatterens forhold til Vanilla Coke, som sikkert var morsommere tenkt enn lest. Forfatteren har hang til besjeling (døde ting får sjel og fri vilje), dette fungerer noe ujevnt.

Teksten spiller som nevnt på ulike sjangre, og mine assosiasjoner går umiddelbart til salige Holbergs verk Pe-Paars. I denne teksten parodierer Holberg Homers Odysseen og gjør bruk av en rekke av Cervantes grep fra Don Quijote. Kjennskap til Holbergs inspirasjonskilder gir Peder Paars et helt annet vidd og språklig spenst enn den ellers ville ha. Slik er det også med denne boken. Å se teksten som et spill med, og en delvis parody på, ulike sjangre, særlig den vitenskapelige, gjør den ekstra morsom. Her spiller forfatterne på forskjellige sjangeruttrykk og velkjente begreper. Fjellrettsglene er for eksempel omrøsket til vittige byttesregler, og herrene gir uttrykk for et tidsriktig, kritisk blikk på egen virksomhet som er gjengi i vitenskapen.

Alt i alt er boken underholdene og godt skrevet. Ideen er god, og gir lyst til å reise etter kartozoologisk prinsipper. På et dypt plan kan en si at teksten handler om å ta tilfeldighetene råde mer over livet. Vi går glipp av mye når vi strener rett mot målet.

Julianne Berger

Men størst av alt er ordet

- Lesing er magi. At små sorte streker og runderinger på et stykke papir kan bli til forståelige ord som produserer bilder inne i folks hoder er intet mindre enn et under, mener forfatteren Tor Åge Bringsværd.

Selv produserer Bringsværd bøker i et tempo som kan få en til å tro at han virkelig driver med magi og simpelthen bare tryller dem frem. Det finnes knapt en forfatter her i landet som er så produktiv som ham. Til nå har han beriket de norske folk med over 200 titler, nøyaktig antall er det visst ingen som vet, enten alene, som medforfatter, redaktør eller oversetter.

– Det å skrive er det beste jeg vet. Jeg gjør heller det fremfor å gå på fest. Men jeg går ikke rundt og holder rede på antall bøker jeg har skrevet. For meg er det selve skriveprosessen som betyr noe.

Ny bok - så klart

Og selvagt har den godeste Tor Åge Bringsværd en helt blodfersk bok på samvittigheten. Den er begått sammen med Roger Phil og Eilert Sundt. Disse er, i tillegg til Bringsværd selv, generalsekreterer og eneste medlemmer i en forening som kan få en vanlig norsk tungt til å slå krøll på seg, nemlig Norsk Kartozoologisk Forening. Og boken, den handler selvfølgelig om den unge, og i følge de tre som driver med den, fremadstormende vitenskapen kartozoologi. Kort oppsummert vil det si vitenskapen om mer eller mindre tydelige dyreformasjoner som trer frem fra ulike bykart.

– Vi pleier å ha generalformasjoner hos Eilert i Stam-sund. Han er nemlig far til en andre, både andre forfattere og illustratører. Hva synes du om det, er du for eksempel redd for å miste kontrollen?

– Jeg trives godt med samarbeid, og jeg er ikke redd for å miste kontrollen over produktet. Jon (Bing, red. anm.) og jeg har for eksempel fortsatt å leke sammen nesten hver tirsdag siden 1966. Selv om folk tror vi for lengst har sluttet å skrive sammen.

Parhestene Bing og Bringsværd ga blant annet ut novelle-samlingen Web i 2004. Nå for tiden leker de først og fremst med hørespillsjangeren, men aller best kjent er lekekameratene Bing og Bringsværd for sin virkelig epokegjørende science-fiction-litteratur. Ellers samarbeider Bringsværd tett med de ulike illustratørene til alle billedbøkene han har skrevet.

Enkelt er best

– Du skriver tilsynelatende like gjerne for voksne som for barn. Går du forskjellig til

DIKTERSTUE: Tor Åge har en egen dikterstue i den vakre hagen i Hølen. Familien flyttet til akkurat Hølen er en tilfeldighet. – Men, vi falt pladask for dette stedet, sier han.

verks når du skriver for barn i forhold til det å skrive for voksne?

– Nei, jeg gjør egentlig ikke

det. Men jeg har lært mye av det å skrive for barn når det gjelder det å skrive for voksne. Når en skriver for barn, bruker en gjerne et relativt enkelt språk. Når en skriver jeg temmelig enkelt, for enkelt vil kanskje mange mene, uansett hvem jeg skriver for. Jeg mener uansett at det enkle språket fungerer best, og at det enkle språket dessuten er mer poetisk enn det kompliserte.

Ellers har Tor Åge Bringsværd skrevet i nesten alle de sjangrene det går an å skrive i, og det er ingen sjangre han ikke kan fordra. Men det er ikke dermed sagt at det ikke finnes bøker han ikke gider å lese. Hvis en bok ikke fenger etter de tjue første sidene så er kampanen om hans oppmerksomhet tapt.

– Bøker jeg blir sittende å nikke gjenkjennende til og umulige. Når jeg begynner på en bok, vet jeg aldri

holder jeg i hvert fall ikke ut med.

– Men de blir jo ofte fremhevet av anmeldere med kvalitetsbegrepene som «overbevisende» og «troverdig».

– Jeg tror mange setter pris på slik litteratur. Jeg for min del kaller det suttetkluter for voksne. Jeg trenger ikke å lese om noe jeg vet fra før av. Forteller forfatteren meg imidlertid noe nytt, eller ser verden på en ny og oppfinnsom måte, er det noe jeg tenner jeg på.

Mytisk litteratur

Selv får Tor Åge Bringsværd mange av sine ideer fra sagn og myter, og fantastiske innslag er heller regelen enn unntaket i bøkene hans. Fabelprosa er de blitt kalt, selv om det altså ikke er mulig å sette denne forfatteren i én bestemt bås.

– Jeg prøver alltid å gjøre det umulige. Når jeg begynner på en bok, vet jeg aldri

hvordan det kommer til å ende. Jeg har gjerne en idé som jeg ønsker å utforske og så er det minst like spennende for meg som det forhåpentligvis er for leseren å se hvordan det ender. Disposisjoner og spenningskurver og slike lager jeg ikke.

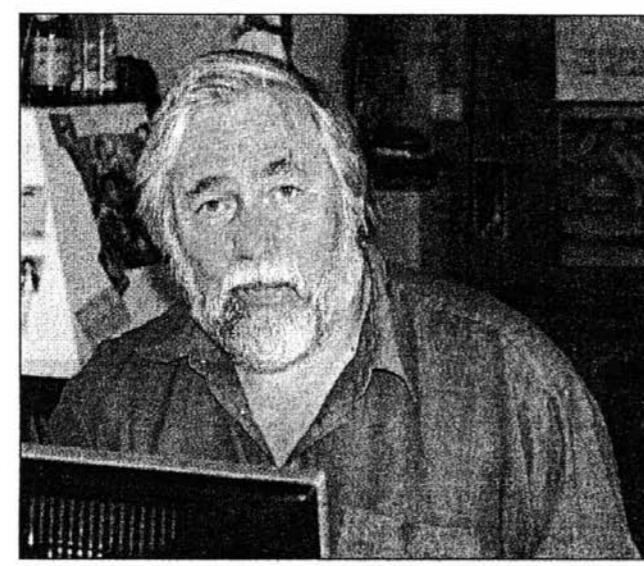
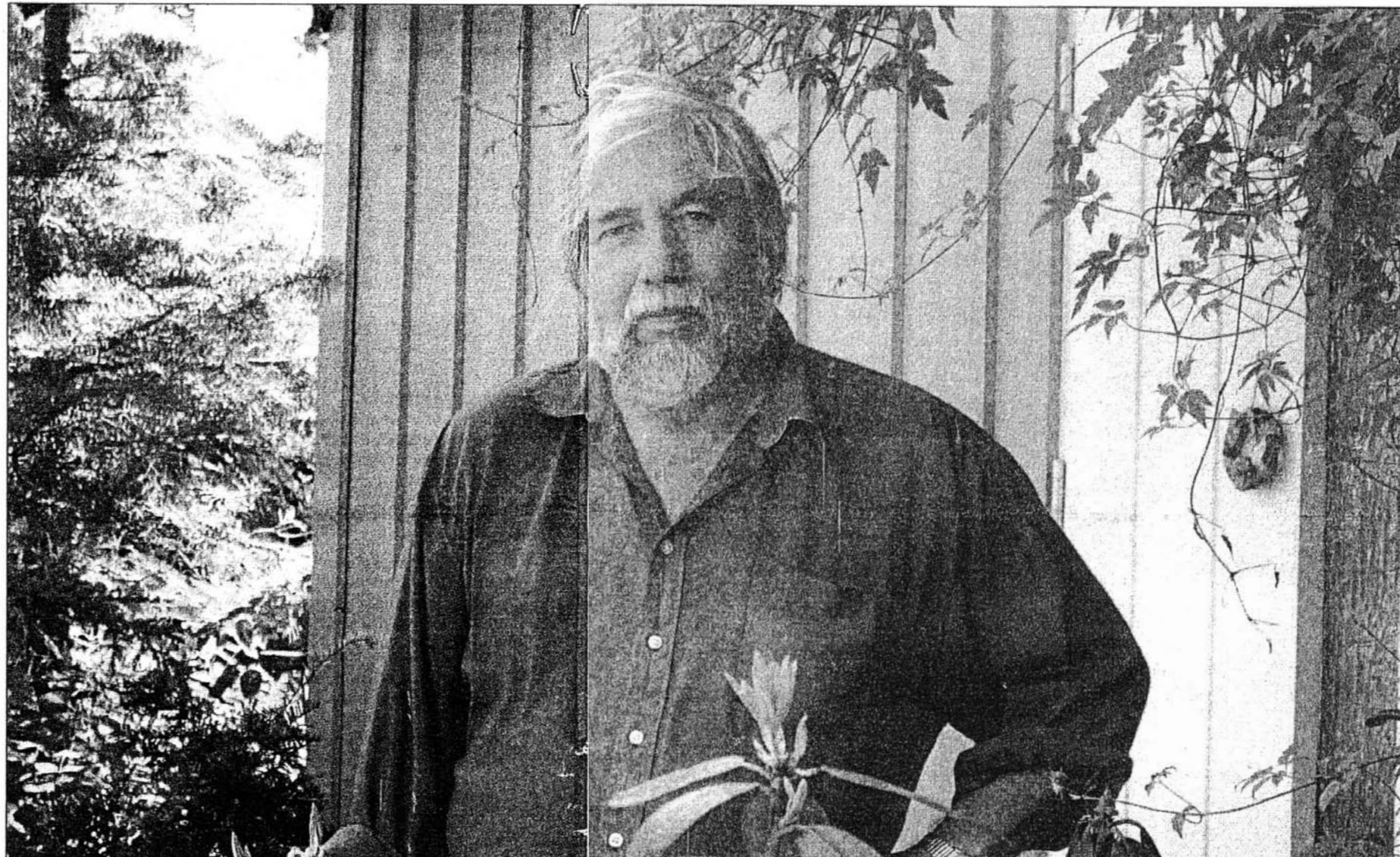
Men om det er aldri så spennende å skrive bøker, så liker Tor Åge Bringsværd dårlig å promotere dem.

– Det gjør meg nervøs, sier han der han sitter rolig og staut som en klippe og formelig oser av trygghet og mildt væ.

– Nei, slik gjør jeg bare for å være høflig eller hvis jeg blir invitert til et spennende sted, men jeg synes det er hyggelig å stille opp i nærmiljøet.

Ordets magi

Og selv om han heller ikke liker å snakke offentlig om bøker generelt, mener han like fullt at lesing er livsviktig. I følge ham er det uunnværlig for å utvikle evnen til å skape

I DIKTERHULSEN tilbringer Tor Åge Bringsværd mye tid, så skriver han mange bøker også.